

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 30. НОВЕМБРА 1895.

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 51.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Извази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ИЗВЕШТАЈ

ПРИВРЕМЕНЕ УПРАВЕ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА О СТАЊУ И РАДЊИ
СРПСКЕ НАРОДНЕ ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ.

(Свршетак.)

По завршетку представа у Новоме Саду отиша је позоришна дружина у Ст. Пазово.

Што је дружина тамо могла отићи, а што није било дефицита: можемо захвалити само и једино родољубивом и честитом члану и поверилику позоришном г. Николи Петровићу, који није жалио ни труда ни времена, него се подигао на ноге јуначке, те накупио, које у Ст. Пазови које у околици, до стотедесет претплатника. Осим тога саградио је у својој дворани, у пространом дворишту своме, позоришцу о своме трошку и сувише осветлио је електричном светлошћу. Нека му је на свему томе и овде изречена јавна захвалност!

У Ст. Пазови давала је позоришна дружина од 23. априла до 23. маја о. г. 20 представа, међу којима је једна била за децу, и то после подне. На ту представу слегло се које из Ст. Пазове, које из околних места преко хиљаду деце.

За време бављења свога у Старој Пазови појала је позоришна дружина у цркви о служби божјој и приредила је при поласку своме „Опроштајни концерат.“

Из Ст. Пазове отиша је позоришна дружина у Руму, где је пробавила нешто више од месец дана. Сада се налази у Винковцима, одакле ће у Вуковар, па у Митровицу, а из Митровице ће поћи или у Дубровник, ако одатле стигне повољан одговор, или у Земун, па на зимниште у Нови Сад.

Од 2. јуна 1894. до 24. маја 1895. давала је позоришна дружина свега 204 представе, а приказала је 208 позоришних дела.

Од тих дела долази: 1. на српску књижевност 94; — 2. на француску: 52; — 3. на немачку: 23; — 4. на мађарску 19; — 5.

на руску: 10; — 6. на енглеску: 6; — 7. на шведску: 3; — 8. на пољску: 1.

Приход од свих тих представа, а за споменуто време, износно је: 33.157 фор. 51 н.; — расход: 30.091 фор. 33 н. — сувешак: 3066 фор. 18 н.

Такав запета сјајан резултат није се до сад никад постигао од како постоји народно позориште. Где циље тако јасно говоре, престају сваки приговори, као да је народ наш сустао, малаксао у потпомагању народног позоришта, те најнародније просветне установе наше. Народ је наш, кад мање, кад више, прилагао на одржавање свога позоришта, а мы смо га умели очувати и у тешким данима, кад се над нама витлаху црни облаци, пуни муње и громова; мы ћемо га, уз потпору народну, умети и знати очувати и даље у будућности, у којој ће оваки светли дани, као што је данашњи, бити преходница новим, још светлјим данима, које ће прославити наши ако Бог да, од нас сретнији нараштаји.

Највише прихода донели су ови комади:

1. „Задужбина цара Лазара“, давана 10 пута, донела 2054 фор. 96 н.
2. „Бидо“, даван 7 пута, донео 1551 фор. 17 н.
3. „Досадан свет“, даван 7 пута, донео 1312 фор. 81. н.
4. „Јабука“, давана 7 пута, донела 1243 фор. 52 н.
5. „Балканска царица“, давана 4 пута, донела 1201 фор. 23 н.
6. „Шокица“, давана 6 пута, донела 1189 фор. 05 н.

7. „Мајка“, давана 7 пута, донела 1140. фор. 97 н.
8. „Сеоска лола“, даван 5 пута, донео 1128 фор. 55 н.
9. „Немања“, даван 7 пута, донео 1072 фор. 45 н.
10. „Поп Доброслав“, даван 6 пута донео 1030 фор. 74 н.
11. „Вечити закон“, даван 6 пута, донео 1018 фор. 79 н.
12. „Брачна срећа“, даван 6 пута, донео 1027 фор. 49 н.
13. „Краљевић Марко и Арачин“, даван 7 пута, донео 985 фор. 50 н.
14. „Северо Торелли“, даван 3 пута, донео 888 фор. 36 н.
15. „Милош Обилић“, даван 5 пута, донео 885 фор. 04 н.
16. „Господар од ковицца“, даван 4 пута, донео 805 фор. 50 н.
17. „Максим Црнојевић“, даван 4 пута, донео 744 фор.
18. „Распикућа“, даван 4 пута, донео 607 фор. 95 н.
19. „Зец“, даван 4 пута, донео 538 фор. 10 н.
20. „Сађурница и шубара“, давана 3 пута, донела 527 фор. 34 н.
21. „Марија кћиј пуковније“, давана 3 пута, донела, 522 фор. 30 н.
22. „Каплар Симон“, даван 5 пута, донео 541 фор. 60 н.
23. „Рат у миру“, даван 4 пута, донео 416 фор. 96 н.
24. „За круну“, даван 2 пута, донео 390 фор. 08 н.
25. „Радничка побуна“, давана 3 пута, донела 344 фор. 41 н.

Остале комаде доносили су просеком 163 до 300 фор.

За споменуто време научени су ови нови комади:

1. „Очеви и деца“. Комедија у 4 чина, написао Јосиф Нажински, превео с пољског Рајко. (Првом краковском наградом награђено дело.)

2. „Бидо“. Слика из сеоског живота у 5 чинова, с певањем, написали Ј. Веселиновић и Брезак, музика од Ђ. Јенка.

3. „Нервозне жене“. Комедија у 3 чина, написали Ернест Блум и Раул Топе, с француског превела Станка Ђ. Глишићева.

4. „Окови.“ Драма у 4 чина, написао кнез А. И. Сумбатов, превео с руског Милован Ђ. Глишић.

5. „Члкина кућа“. Шала у 3 чина, написао И. И. Мјасници, превео с руског Јанко Веселиновић.

6. „Северо Горели“. Драма у 5 чинова, написао Франсоа Копе, с француског превео Душан Л. Ђокић.

7. „Штедионица“. Шаљива игра у 5 чинова, написао Е. Лабиш, с француског превео Коста Н. Хрстич.

8. „Господска спротиња.“ Позоришна игра у 4 чина, написао Г. Члки, превео Урош Топонарски.

9. „Марија“. Драма у 3 чина, написао др. Милан Савић.

10. „Балканска царица.“ Драма у 3 чина, написао Никола Ј., с певањем, с одобрењем песниковим за позорницу удеспо А. Хаџић.

11. „За круну“. Драма у 5 чинова, написао Франсоа Копе, с француског превео Душан Л. Ђокић.

12. „Еманципована“. Шаљива игра у 1 чину, написала Данцица Бандићка рођ. Телечкова.

Од старијих, али с репертоара већ давно скинутих комада, по захтевању месних позоришних одбора, морали су се по ново научити ови: 1. „Каплар Симон“. — 2. „Жене у уставном животу“. — 3. „Разбојници“. — 4. „Першионов пут“, — 5. „Баволови записници“. — 6. „Млетачки трговац“. — 7. „Последње јубавно писмо“. — 8. „Ултимо“. — 9. „Кпр-Јања“.

Чланом наше позоришне дружине престао је бити Стеван Дескачић, који је отишао народном позоришту у Загреб. У њему смо пзгубили велиог, школованог и истрајног певача, који се нашем свету јако допадао.

Престао је бити чланом наше позоришне дружине и Јефта Јлкић, који је почeo био лепо напредован у приказивању малих карактерних улога из нашег народног живота.

Узети су на пробу Душан Ст. Барјактаровић и М. Григоријевић, као певач почетник.

Редитељске дужности вршио је на потпуно задовољство управе позоришне до скора сам самџат глумац Ђера Добриновић. Сада је постављен за главног редитеља Димитрије Ружић, а за другог редитеља Андрија Лукић. Поделом редитељског рада ишло се за тим да се створи нека врста племените утакмице међу редитељима, те да се тако постигне што већи успех у писценисању и приказивању позоришних дела.

Капелник нашег позоришта Џуто Дубек компоновао је и ове године више лепих песама и где није било музике, пратио је песме на хармонијуму, па је свирао и између чинова.

Спремљено је и више позоришних дела за учење, али се не ће моћи скоро приказати са нестапнице новаца за набављање потребног одела. Кад би се нашао какав меценат па набавио потребно одело: одмах би се могао при-

казати: „Хамлет“, „Макбет“, „Мадам Сан-Жен“, и многи други комади.

А сада нека ми дозволи славна скупштина, да могу поновити своју молбу, коју сам и прошилој скупштини поднео.

Молба је та, да ме реши, ако је то икако могуће, од вришења — у данашњим нашим злобним приликама — запста теме, претење управитељске дужности. Можда би се могла наћи каква млађа снага, која би у стању била, да проведе наш позоришни брод кроз Скилу и Харпиду наших друштвених неприлика и да га доведе у мирно пристаниште, где ће га привук народне ђубави и одушевљења одржати, да не наследне нити на пруд нашег немара и нехајања, нити да потоне у узбурканом мору наших ускомешаних друштвених и политичких одношаја.

ИСТИЖИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Српска народна позоришна дружина у Митровици.) Из Осека дошла је наша позоришна дружина у Митровицу и ту је отпочела рад свој 24. октобра у позоришној дворани нове зграде српске црквене православне општине митровачке. Прва представа била је свечана у славу отварања нове позоришне дворане, и том приликом давала се „Балканска царница“, која је свугде, где се год досад приказала, па тако и овде, изазвала највеће одушевљење.

О борављењу нашег народног позоришта у Митровици пише „Србобран“ у свом 134. броју овако: „Веома се мало пише по јавним гласилима о нашем мезимччу: о нашем српском народном позоришту, а ред би био, да се бар у најкрајним потезима изнесе кретање, рад и успех тога нашега мезимччу, које служи као агитатор за одржавање Српства у туђини и које буди народносну свест.“

Прошли су већ три недеље од како се српско народно позориште бави у нашој средини, у нашем месту. За ово време дато је већ четрнаест представа, које су, са врло малим изузетком, тако рећи све добро биле посећене. За сваку представу има претплаћених гледалаца за 100 фор-

По томе се види, да у овоме месту има довољно позоришне публике.

Томе успеху доста доприноси одлична игра глумаца, који не само да веома добро науче своје улоге, но их и веома добро проштудирају и појме. Веома често бива прилика, да нас игра какога глумца занесе, да својим очима не верујемо, да то гледамо ва позорници, већ држимо, да су то догађаји, који се забиљају пред нашим очима забивају. Код чланова овога српскога народнога позоришта не може да се деси случај, да неко није научио своје улоге, па да очекује, да му шантаж баца реч у уста. Тога случаја за ово време нема при овом позоришту, док се то на београдској позорници готово редовно догађа.

Да вам пишем посебице о игри глумаца, одвело би ме далеко, јер би се у томе случају морало писати о сваком глумцу, а то је готово немогуће.

Ја немам довољно речи, којима бих могао похвалити ове одличне глумачке снаге. У комаду „За круну“ гледате у улогама: кнеза Михаила Бранкомира — Лукића; Константина, његова сина — Спасића; Милицу, робињу — гђу Марковићку — гледате праве уметнике, који с волjom штудирају своје role и изводе их тако, да пу-

блику то и узбуђује и жалости и весели. Или пак гледати у комаду: „Задужбина цара Лазара“, где су тако рећи учествовали сви глумци, како вешто изводе и у слици нам показују стару српску властелу, јунаке и карактере онога доба. Кад овај комад гледамо, видимо како га изврсне глумачке снаге изводе тако, да гледаоци виде и у слици историју српске прошлости, српске славе и величине. У комаду „Баволови записници“ гледати г. Ружића у улози Робена, гђу Ружићку у улози баронице Ронклорове и гђу Бакаловићку у улози Марије, кћери бароничине: значи гледати у њима праве уметнике Талије, који их пријатно заносе и изазивају аплаузе. Дават је и комад „Јабука“, оперета од Веље Миљковића, члана београдског народног позоришта. У овоме комаду ми гледамо вештину пишчеву, како је вешто сплео ону малу радњу шаљиве игре са дивним, српским песмама, којих је био овога вечера душа г. Марковић — Радивој, јер се мора признати, да је г. Марковић одличан певач. Г. Илић у улози — Мице, брице у селу, овога вечера побрао је лаворике и са својом вешто изведеном улогом и са својом песмом; њега је публика неколико пута изазивала, пљескала му и викала: „Живио кицош!“ Последња престава, коју смо гледали, био је комад „Кир Јања“. Комад сам по себи није никакав и састоји се цигло у једном тврдици. Публика би жалила за плаћене улазнице да не беше г. Добриновића у улози Кир Јање, који је тако вешто извео своју улогу, да публика није ни пазила на садржину комада, већ на вешто извођење једнога тврдице Грка. И изговарање речи, и мимика, и крећање — све је то тако вешто и природно изведено, како се само пожелити може.

Може се слободно тврдити, да београдско народно позориште нема тако добрих глумачких снага, како то има ово српско народно позориште, и управа српског народног позоришта може се њима поносити. Само се мора жалити, што извесна господа, кад пишу своје рецензије, или пуштају друге да пишу, пишу и домећу тако, да вређају осетљивост појединих чланова и то тамо, где им најмање места има.“

Српска народна позоришна дружина завршиће, по свој прилици, низ својих представа у Митровици око половине децембра о. г. па ће онда доћи у Нови Сад да обиде зиму презими.

(Рачунски извештај месног позоришног одбора о приходу и расходу за време бављења ерп. нар. позоришне дружине у Вршцу од 5. октобра до 9. новембра 1894.)

Пријмање:

Од претплате на 12 представа 1440.—
Представа ван претплате: „Задужбина
цара Лазара“ 140.30

Представа у претплати: „Бидо“ . . .	60.95
” ” ” : „Досадан свет“ . . .	27.10
” ван претплате: „Јабука“ . . .	69.90
” у претплати: „Вечити закон“ . . .	43.60
” ван претплате: „Немања“ . . .	177.60
” у претплати: „Мајка“ . . .	40.10
” у ” : „Поп Доброслав“ . . .	37.70
” у ” : „Челик — човек“ . . .	25.50
” ван претплате: „Краљевић Марко и Арапин“ . . .	135.—
Представа у претплати: „Брачна срећа“ . . .	33.50
” ван претплате: „Распикућа“ . . .	111.40
” у претплати: „Доктор Робин“, „Љубавно писмо“ и „Гренгоар“ . . .	34.80
Представа у претплати: „Александра“ . . .	21.80
” ван претплате: „Каплар Симон“ . . .	71.70
” у претплати: „Не ће варошанку“ . . .	42.30
” у претплати: „Јабука“ . . .	57.10
” у ” : „Позоришно дело“ . . .	33.15
” ван претплате: „Шокица“ . . .	114.90
” ван ” : „Марија кћи пуковније“ . . .	163.70
Укупно:	2882.10

Издавање:

Дневница и путни трошак чланова од Вел. Кикинде до Вршац	359.42
На плате члановима позоришне дружине за 35 дана	1749.92
Дворана за 20 представа	240.—
Музика за 20 представа	126.—
Штампа позоришних објава	72.—
Гардеробарка	20.—
Билетарима	18.—
Фризеру за 20 представа	16.—
Полицији	13.50
Порезном уреду паушал за објаве	7.—
За дрва	8.—
Кирија за собу, у којој су биле смештене позоришне ствари	11.—
Кирија за канцеларију управе	28.50
Трошкови кореспонденције	18.41
Јоци Кешинском, столару, за оправке	5.20
Разне ситнице за ових 20 представа	57.09
Госпођи Зорки Теодосијевићи за једно гостовање	30.—
Укупно:	2780.07

Упоређење:

Примање . . .	2882.19
Издавање . . .	<u>2880.07</u>
Сувишак: фор.	102.03

У Вршцу, 30. новембра 1894.

Издаје упизва срп. нар. позоришта.